

OBOWIĄZKI INSTALATORÓW urządzeń i instalacji chłodniczych, klimatyzacyjnych i pomp ciepła

25 czerwca 2015 ogłoszony został tekst ustawy z dnia 15 maja 2015 o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych (Dziennik Ustaw z 2015 r., poz. 881).

Pełny tekst do pobrania z naszej strony internetowej: http://www.schiessl.pl/index_pol.php?dzial=8&id=16

Ustawa „określa postępowanie w sprawach wykonywania obowiązków” wynikających z unijnego Rozporządzenia 1005/2009 (dotyczącego m.in. czynników HCFC, których legalne stosowanie dobiegło końca 31.12.2014) i wynikających z Rozporządzenia 842/2006 dotyczącego m.in. HFC w chłodnictwie, klimatyzacji i pompach ciepła (zostało znowelizowane Rozporządzeniem F-gazowym 517/2014, które obowiązuje od 01.01.2015).

Ustawa weszła w życie 10 lipca 2015, natomiast część obowiązków (i kar za ich nieprzestrzeżenie) wejdzie w życie po 3 lub 6 miesiącach od ogłoszenia (czyli odpowiednio – 26 września i 26 grudnia 2015).

Wbrew obiegowej opinii, głównym adresatem unijnej i krajowej legislacji F-gazowej nie są firmy zajmujące się instalowaniem, serwisowaniem i konserwacją urządzeń, ale ich operatorzy, czyli właściciele i użytkownicy. Zdecydowana większość obowiązków, jakie przynosi legislacja dotycząca fluorowanych gazów cieplarnianych (Rozporządzenie 842/2006, Rozporządzenie 517/2014 oraz nowa Ustawa z 15 maja 2015), to obowiązki nałożone na operatorów urządzeń i instalacji zawierających czynniki chłodnicze HFC.

Operator może zlecić osobie trzeciej (czyli np. firmie serwisowej), w formie pisemnej (np. w postaci umowy i za stosownym wynagrodzeniem), sprawowanie kontroli nad technicznym działaniem urządzeń. Ale również w takim przypadku **odpowiedzialność za sprawowanie kontroli przez osobę trzecią ponosi operator** (Art. 4 ust. 3 ustawy). W konsekwencji przeważająca większość spośród licznych **administracyjnych kar pieniężnych** wymierzanych przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, dotyczyć będzie właścicieli urządzeń i instalacji.

Natomiast głównym **ustawowym obowiązkiem firm instalacyjnych stanie się uzyskanie certyfikatów F-gazowych**, zarówno dla swoich pracowników, jak i certyfikatu dla firmy.

Obowiązki dotyczące certyfikacji

Minister Gospodarki wyznaczy tzw. jednostkę certyfikującą (personel i przedsiębiorstwa), którą ma być Urząd Dozoru Technicznego. Rolą UDT będzie opracowanie i wdrożenie takich procedur certyfikacji, które będą równe i sprawiedliwe dla wszystkich, nadzorowanie aby egzaminy obejmowały odpowiedni zakres wiedzy i umiejętności oraz aby podmioty egzaminujące spełniały określone wymogi, a cały system krajowej certyfikacji gwarantował zachowanie pełnej bezstronności procesu certyfikacji i zaangażowanych w ten proces podmiotów.

UDT będzie też prowadził rejestry wydanych certyfikatów, pozwalające zweryfikować status certyfikowanej osoby lub firmy.

Certyfikaty dla personelu

Zgodnie z Art. 20 ust. 1 ustawy personel wykonujący takie czynności jak kontrola szczelności, odzysk, instalowanie, konserwacja lub serwisowanie urządzeń chłodniczych, klimatyzacyjnych i pomp ciepła zawierających F-gazy, obowiązany jest do posiadania odpowiedniego certyfikatu dla personelu.

Warto zapoznać się bliżej z ustawowymi definicjami „instalacji” (Art. 2 ust. 1 pkt 4a) oraz „konserwacji lub serwisowania” (Art. 2 ust. 1 pkt 5a).

W ramach certyfikacji personalnej wyodrębnione są cztery poziomy kwalifikacji, a zatem będą **cztery różne kategorie certyfikatów**. Podziału kompetencji dokonano według dwóch kryteriów: możliwości ingerencji w układ chłodniczy oraz braku takiej możliwości. Ingerencja wiąże się z dostępem do czynnika, czyli obejmuje serwis i konserwację, instalowanie oraz odzysk czynników. Prace niewymagające ingerencji w układ chłodniczy to w praktyce wyłącznie sprawdzanie szczelności. Dodatkowo uwzględniono kryterium wagi napełnienia instalacji. Wg 842/2006: do 3 kg czynnika (6 kg dla urządzeń hermetycznych) oraz powyżej tego poziomu. Wg 517/2014: odpowiednio 5 i 10 t ekwiwalentu CO₂.

„Hermetycznie zamknięty system/urządzenie” są zdefiniowane w Art. 2 pkt 11 rozporządzenia 842/2006 oraz w Art. 2 pkt 11 rozporządzenia 517/2014.

Schiessl Polska Sp. z o.o.

ul. Raszyńska 13
05-500 Piaseczno
tel.: 22 750 42 94-95
fax: 22 750 42 96
schiessl@schiessl.pl
www.schiessl.pl

Oddziały

Białystok	tel.: 85 651 52 20	bialystok@schiessl.pl
Bydgoszcz	tel.: 52 321 12 53	bydgoszcz@schiessl.pl
Kraków	tel.: 12 658 88 88	krakow@schiessl.pl
Lublin	tel.: 81 744 51 02	lublin@schiessl.pl
Łódź	tel.: 42 686 20 95	lodz@schiessl.pl
Poznań	tel.: 61 285 68 26	poznan@schiessl.pl

Sopot	tel.: 58 555 15 13	sopot@schiessl.pl
Sosnowiec	tel.: 32 298 94 40	sosnowiec@schiessl.pl
Szczecin	tel.: 91 462 48 59	szczecin@schiessl.pl
Warszawa I	tel.: 22 750 42 90	warszawa@schiessl.pl
Warszawa II	tel.: 22 675 04 28	warszawa2@schiessl.pl
Wrocław	tel.: 71 332 31 11	wroclaw@schiessl.pl

Podział na cztery kategorie certyfikatów personalnych według zakresu posiadanych uprawnień można zobrazować w formie poniższej tabeli:

kategoria certyfikatu	bez ingerencji w układ	z dostępem do czynnika		
	sprawdzanie szczelności	odzysk czynników	serwis i konserwacja	instalowanie
kat. I	TAK bez ograniczeń	TAK bez ograniczeń	TAK bez ograniczeń	TAK bez ograniczeń
kat. II	TAK bez ograniczeń	TAK do 3/6 kg	TAK do 3/6 kg	TAK do 3/6 kg
kat. III	NIE	TAK do 3/6 kg	NIE	NIE
kat. IV	TAK bez ograniczeń	NIE	NIE	NIE

Warunkiem uzyskania certyfikatu będzie „złożenie z wynikiem pozytywnym egzaminu teoretycznego i praktycznego” przed komisją egzaminacyjną powołaną przez „jednostkę oceniającą personel” (Art. 21 ust 1). Nie ma obowiązku uczestniczenia w szkoleniu przed przystąpieniem do egzaminu.

Jednostkami oceniającymi personel (czyli komisjami egzaminacyjnymi) mogą być podmioty prowadzące działalność szkoleniową lub badawczą w zakresie F-gazów, które dysponują odpowiednim wyposażeniem technicznym i zatrudniają osoby posiadające dostateczną wiedzę teoretyczną i praktyczne doświadczenie, i które – po przeprowadzonej kontroli – uzyskają wpis do specjalnego rejestru prowadzonego przez UDT.

Pod pewnymi warunkami „jednostka prowadząca szkolenia może być równocześnie jednostką oceniającą personel” (Art. 27 ust. 6).

Certyfikaty personalne będą wydawane bezterminowo. UDT prowadzić będzie centralny rejestr wydanych certyfikatów, który będzie jawny, a korzystanie z niego bezpłatne.

Łączna opłata pobierana przez UDT za rozpatrzenie wniosku, wydanie certyfikatu dla personelu oraz wpisanie do rejestru wynosić ma 3% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce w roku poprzednim, co obecnie daje kwotę 120 zł (Art. 24 ust 2 pkt 1). Dodatkowym kosztem będzie opłata za egzamin (dla jednostki oceniającej) oraz za ewentualne szkolenie teoretyczne i praktyczne (dla jednostki prowadzącej szkolenia).

Państwa członkowskie Unii mają **obowiązek uznawania certyfikatów wydanych w innych krajach UE**. Innymi słowy – z mocy prawa – uprawnienia nadane w jednym kraju muszą być honorowane we wszystkich pozostałych krajach.

Jest oczywiste, że do czasu wydania rozporządzeń wykonawczych do ustawy i powstania krajowego systemu certyfikacji nie można od nikogo wymagać posiadania certyfikatów, a tym bardziej karać za ich nieposiadanie.

Świadectwa kwalifikacji, wydane na podstawie ustawy z 20 kwietnia 2004, zachowują ważność przez okres na jaki zostały wydane „w stosunku do czynności wykonywanych w odniesieniu do substancji kontrolowanych” i zastępują certyfikaty dla personelu tylko w tym zakresie (Art. 62).

Wykonywanie kontroli szczelności, odzysku, instalowania, konserwacji lub serwisowania urządzeń bez certyfikatu personalnego będzie od 26 września 2015 zagrożone karą w wysokości od 600 do 3.000 zł (Art. 47 pkt 14).

Ponieważ **przepisy dotyczące certyfikacji osób wymagają wydania rozporządzeń wykonawczych** przez Ministra Gospodarki i w obecnej chwili (połowa sierpnia 2015) trudno określić kiedy rozporządzenia te zostaną wydane, do tego czasu nie można wymagać posiadania certyfikatów i karać za ich nieposiadanie.

Certyfikaty dla przedsiębiorców

Art. 29 ustawy wprowadza obowiązek posiadania certyfikatu dla przedsiębiorców „prowadzących działalność polegającą na instalacji, konserwacji lub serwisowaniu urządzeń chłodniczych, klimatyzacyjnych lub pomp ciepła zawierających fluorowane gazy cieplarniane”. Obowiązek ten obejmuje również osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Warunkiem uzyskania certyfikatu jest spełnienie następujących wymagań „odpowiednich do rodzaju prowadzonej działalności” (Art. 30 ust. 2 pkt 1):

- posiadanie i stosowanie procedur prowadzenia działalności (np. w zakresie odzysku czynników, kontroli szczelności, gromadzenia i raportowania danych, wykorzystania i obrotu czynnikami);
- posiadanie wdrożonego systemu dokumentowania czynności przez personel posiadający certyfikat odpowiedniej kategorii;
- dysponowanie wyposażeniem technicznym spełniającym minimalne wymagania, które określone zostaną w rozporządzeniu wykonawczym Ministra Gospodarki (Art. 34 ust. 8).

Powyższe wymogi dotyczą „głównego miejsca prowadzenia działalności oraz wszystkich oddziałów” firmy.

Certyfikaty będą wydawane bezterminowo. Aby otrzymać certyfikat, firma będzie musiała złożyć w UDT wniosek, którego wzór określi rozporządzeniem Minister Gospodarki.

UDT będzie miał obowiązek przeprowadzać kontrole przedsiębiorcy „każdorazowo przed wydaniem certyfikatu” i nie rzadziej niż raz na 7 lat po jego wydaniu (Art. 32 ust 1 pkt 2).

Przez pierwszy rok od wejścia w życie ustawy, czyli **do 9 lipca 2016, jednostka certyfikująca nie jest zobowiązana do przeprowadzania kontroli** przed wydaniem certyfikatu dla przedsiębiorstw (Art. 61 ust 1), a pierwsza kontrola firmy powinna zostać przeprowadzona przez UDT przed upływem dwóch lat od wejścia w życie ustawy. To znaczy, że w powyższym terminie firmy będą mogły uzyskać certyfikat wyłącznie na podstawie wniosku z dołączonym oświadczeniem o spełnieniu powyższych wymagań, składanym „pod rygorem odpowiedzialności karnej”.

Od decyzji UDT będzie się można odwołać do tzw. Komitetu Odwoławczego, którego kompetencje i sposób utworzenia określa Rozdział 6 ustawy.

UDT stworzy, poprowadzi i udostępni na swojej stronie internetowej rejestr wydanych certyfikatów (Art. 32 ust 1 pkt 1), który ma być jawny, a korzystanie z niego będzie bezpłatne.

Łączna opłata za rozpatrzenie wniosku, wydanie certyfikatu dla przedsiębiorców oraz wpisanie do rejestru wynosić będzie maksymalnie 50% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce w roku poprzednim, co obecnie daje kwotę 2.000 zł (Art. 34 ust 2 pkt 1).

Teoretycznie obowiązek posiadania certyfikatów firmowych wchodzi w życie od 26 września 2015, a firmy prowadzące działalność bez certyfikatów będą od 26 grudnia 2015 zagrożone karą w wysokości od 4.000 do 10.000 zł (Art. 48 pkt 30).

Trzeba jednak pamiętać, że **przepisy dotyczące certyfikacji – zarówno osób jak firm – wymagają wydania rozporządzeń wykonawczych przez Ministra Gospodarki**. Na dzień dzisiejszy trudno określić kiedy rozporządzenia te zostaną wydane, a do tego czasu nie można wymagać posiadania certyfikatów i karać za ich nieposiadanie.

Inne obowiązki instalatorów

Podczas serwisowania i konserwacji stacjonarnych urządzeń chłodniczych, klimatyzacyjnych i pomp ciepła oraz przed ich końcowym unieszkodliwieniem **należy dokonywać odzysku czynników**, w celu zapewnienia ich recyklingu, regeneracji lub zniszczenia (Art. 4 ust 4. rozporządzenia 842/2006).

Zgodnie z Art. 11 ustawy obowiązek ten dotyczy również „ruchomych urządzeń”, (czyli transportu chłodniczego) oraz „systemów klimatyzacji w niektórych pojazdach silnikowych” (czyli klimatyzacji samochodowej).

Ponadto wszystkich korzystających z butli i zbiorników na F-gazy (operatorów, instalatorów i serwisantów, warsztatów samochodowych itp.) dotyczy **obowiązek odzysku wszelkich pozostałości gazów zawartych w tych pojemnikach**, których okres użytkowania (legalizacja) dobiega końca, w celu zapewnienia recyklingu, regeneracji lub zniszczenia czynnika (Art. 4 ust. 2. rozporządzenia 842/2006).

Niestosowanie się do wymogu odzysku z urządzeń i butli jest **zagrożone administracyjną karą pieniężną** w wysokości od 4.000 do 10.000 złotych (Art. 48 pkt 14 i 16 ustawy), wymierzaną przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, która obowiązywać będzie od 26 września 2015 roku (Art. 72 ust. 1).

Przy ustalaniu wysokości kar uwzględnia się rodzaj i zakres naruszenia, w tym jego wpływ na środowisko, dotychczasową działalność podmiotu, który popełnił naruszenie oraz skutki naruszenia (Art. 51 pkt 5). Kary ulegają przedawnieniu po upływie 3 lat od popełnienia naruszenia (Art. 51 pkt 7).

Po 26 września 2015 czynnik chłodniczy z grupy HFC będzie mógł zgodnie z prawem kupić wyłącznie przedsiębiorca posiadający certyfikat F-gazowy (Art. 10 ust. 1). Naruszenie tego przepisu jest zagrożone karą w wysokości od 4.000 do 10.000 zł (Art. 48 pkt 28).

Ponieważ do tej pory nie zostały wydane rozporządzenia wykonawcze Ministra Gospodarki dotyczące certyfikacji osób oraz firm, **obecnie trudno określić od kiedy w praktyce będzie można wymagać posiadania certyfikatów przy zakupie czynników HFC**, a tym bardziej karać za ich nieposiadanie.

Do 28 lutego 2016, a następnie co rok, każdy podmiot, który przywozi F-gazy na terytorium RP z innych krajów UE oraz spoza terytorium Unii, ma **obowiązek złożenia sprawozdania** do „wyspecjalizowanej jednostki”, czyli do Instytutu Chemii Przemysłowej (Art. 39 ustawy).

Obowiązek ten, w terminie do 31 marca, dotyczy także wszystkich przywożących produkty zawierające F-gazy (w tym stacjonarne lub ruchome urządzenia chłodnicze, klimatyzacyjne i pompy ciepła), a także wszystkich tych, którzy stosują F-gazy w produkcji, instalowaniu, napełnianiu, serwisowaniu lub konserwacji produktów, urządzeń i instalacji.

Po wydaniu przez Ministra Środowiska stosownego rozporządzenia i utworzeniu przez Instytut Chemii Przemysłowej cyfrowej bazy danych, w której gromadzone będą dane zawarte w sprawozdaniach (Art. 41), firmy objęte obowiązkiem sprawozdań będą musiały zarejestrować się w tej bazie danych, a następnie przekazywać swoje roczne sprawozdania w postaci formularzy elektronicznych (Art. 40 ust. 1).

Piaseczno, 12 sierpnia 2015